

3. Powstanie Listopadowe 29.11.1830 – październik 1831 r. – notatka

---

1. Geneza Powstania Listopadowego.

- a) Łamanie konstytucji Królestwa przez cara Aleksandra I, a później Mikołaja I.
- b) Obawa, że wojska polskie zostaną użyte do tłumienia powstania w Belgii i Francji.
- c) Młodzież działająca w organizacjach konspiracyjnych pragnęła odzyskania niepodległości.
- d) Policja carska wpadła na trop spisku w szkole podchorążych piechoty.

2. Przebieg Powstania Listopadowego

- Powstanie wybuchło **w nocy z 29/30.11.1830 r.** Powstańcy, na czele których stał podporucznik **Piotr Wysocki**, zakładali uderzenie na Belweder w celu porwania wielkiego księcia Konstantego, co się nie powiodło. Wyżsi oficerowie nie chcieli przystąpić do powstania, które ich zdaniem nie miało szans powodzenia. Powstanie poparł lud Warszawy – niższe warstwy społeczne.
- Na początku grudnia 1830 r. powstał Rząd Tymczasowy, który powierzył funkcję **dyktatora gen. Józefowi Chłopickiemu**. Rząd wysłał delegację do cara Mikołaja I, na czele której stanął książę Ksawery Drucki – Lubecki. Car zażądał bezwarunkowej kapitulacji. Po powrocie delegacji gen. Chłopicki ustąpił ze stanowiska.
- Powstanie poparło **Towarzystwo Patriotyczne**, na czele którego stali **Maurycy Mochnacki i Joachim Lelewel**.
- Sejm uznał powstanie za narodowe i **25.01.1831 r. zdetronizował cara Mikołaja I**. Powstanie przekształciło się w wojnę polsko – rosyjską. **Powstał Rząd Narodowy**, na czele którego stanął książę **Adam Jerzy Czartoryski**. **Drugim dyktatorem** powstania został **gen. Michał Radziwiłł**.
- W lutym 1831 r. armia rosyjska wkroczyła do Królestwa Polskiego. **24/25 lutego 1831 r.** doszło do **bitwy pod Grochowem** (dowodził gen. Chłopicki). Obie armie poniosły straty. Bitwa ostatecznie nie przyniosła jasnego rozstrzygnięcia.
- **Trzecim dyktatorem został gen. Jan Skrzynecki.**
- Powstanie wybuchło na Litwie, Wołyniu i Podolu.
- Zwycięstwa armii polskiej w **bitwach pod Wawrem, Dębem Wielkim i Iganiami** – marzec, kwiecień 1831 r. Autorem zwycięstwa był **gen. Ignacy Prądzyński**.
- Pod koniec maja 1831 r. armia polska poniosła **klęskę w bitwie pod Ostrołęką**. Gen. Skrzynecki ustąpił z funkcji dyktatora.
- W lipcu upadły powstania na Litwie, Podolu i Wołyniu.
- **15 sierpnia 1831 r.** manifestacja Towarzystwa Patriotycznego **w Warszawie** przekształciła się w **rozruchy**. Powieszono szpiegów rosyjskich i oficerów oskarżonych o zdradę. Rozruchy stłumił gen. **Jan Krukowiecki, który został czwartym dyktatorem powstania**.
- We wrześniu 1831 r. Rosjanie przypuścili **szturm na Warszawę**. Bohaterska **obrona Woli** przez **gen. Józefa Sowińskiego**.
- Upadek powstania - początek października 1831 r.

3. Przyczyny klęski Powstania Listopadowego:

- Przewaga militarna Rosjan. Przeciwko 50 tys. armii polskiej skierowano siły liczące 130 tys.
- Polacy nie potrafili dowodzić wielkimi grupami wojsk.
- Brak wiary we własne siły – część wyższych oficerów dążyła do porozumienia z carem i opóźniała działania militarne nie wierząc w możliwość zwycięstwa. Armia polska oddała inicjatywę armii rosyjskiej.

- Obóz konserwatywny liczył na pomoc państw zachodnich, która nie nadeszła.
- Powstania nie poparły wszystkie warstwy społeczeństwa. Władze powstańcze liczyły głównie na patriotyzm szlachty, nie zgodziły się ogłosić reform uwłaszczeniowych. Powstania nie poparli chłopcy.

4. Skutki Powstania Listopadowego:

- Zniesiono konstytucję z 1815 r. w tym: sejm polski, armii. Zniesiono koronację cara na króla polskiego. Zachowano jednak odrębność administracyjną Królestwa.
- Armia polska uległa likwidacji, a żołnierzy polskich siłą wcielono do armii rosyjskiej. Królestwu Polskiemu narzucono obowiązek dostarczania rekruta do armii rosyjskiej.
- W Królestwie wprowadzono stan wojenny i okupację.
- Członków przysiężenia podchorążych, Sejmu, Rządu Narodowego skazano na śmierć (zaocznie) lub zesłano na Syberię. Wielu z nich udało się uniknąć śmierci dzięki emigracji.
- Skazańcom i emigrantom skonfiskowano majątki.
- Zamknięto Uniwersytet Warszawski i Towarzystwo Przyjaciół Nauk. Polskie szkolnictwo podporządkowano ministerstwu w Petersburgu i ograniczono liczbę szkół średnich.
- Rozpoczęto budowę cytadeli warszawskiej i twierdz w Modlinie i w Dęblinie.
- Wprowadzono rosyjski system monetarny i karny.
- Wprowadzono cenzurę.
- Nałożono na Królestwo wysoką kontrybucję.
- **Namiestnikiem Królestwa** został feldmarszałek **hrabia Iwan Paskiewicz Erewański**, który stłumił powstanie.
- Represje dotknęły również Litwę, Białoruś i Ukrainę. Zamknięto tam Akademię Wileńską i Liceum w Krzemieńcu, a także represjonowano kościół katolicki (zamknięto większość klasztorów). Zniesiono religię unicką zmuszając jej wyznawców do przyjęcia prawosławia. Najbiedniejsza szlachta uległa schłapieniu – nie uznano jej szlacheckiego pochodzenia. Skonfiskowano 3 tys. majątków należących do powstańców, a 50 tys. rodzin przesiedlono w głąb Rosji.